

Sairaalfyysikot ry kiittää mahdollisuudesta saada kommentoida ehdotusta Sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi ionisoivasta säteilystä (STM/2831/2017)

Alla Sairaalfyysikot ry:n kommentit ehdotukseen. Yhdistyksen lausunto koskee ionisoivaan säteilyyn liittyvää toimintaa terveydenhuollossa.

3 pykälän 1 momentti ja LIITE 1:

Kommentti 1: Säteilyturvallisuusasiantuntijan koulutus terveydenhuollon radiologian, sädehoidon ja isotooppilääketieteen aloilla tulee olla sairaalfyysikon koulutus. Tämä tulisi kirjata asetukseen yksiselitteisesti.

Tähän otetaan kantaa myös ehdotustekstin seliteosassa: *”Terveydenhuollon säteilyturvallisuusasiantuntijan osaamisala on uusi, mutta sisällöllisesti lähellä nykyistä sairaalfyysikon tutkintoon liittyvää koulutusta, jossa suoritetaan vastaavan johtajan pätevyys säteilyn yleiskäyttöön lääketieteellisellä alalla.”*

Kommentti 2: Säteilyturvallisuusasiantuntijan osaamisaloissa terveydenhuolto ja tutkimus ovat eri alakohdissa. Asetus tulee kirjoittaa siten, että terveydenhuollon säteilyturvallisuusasiantuntija voi toimia samassa tehtävässä myös lääketieteen ja terveydenhuollon tieteellisessä tutkimuksessa.

3 pykälän 2 momentti ja LIITE 1:

Kommentti 3: OSAAMISTAVOITTEIDEN TASO JA TYÖKOKEMUS; Nykyisestä esityksestä on poistettu kokonaan terveydenhuollon STA:n peruskoulutusvaatimus. Tämä tarkoittaa karrikoiden, että kuka vaan korkeakoulututkinnon omaava, jolla on STA:n todistus, riittävä työkokemus ja ”osaaminen”, voi toimia terveydenhuollon STA:n tehtävissä. Sairaalfyysikot ry:n näkemyksen mukaan, tehtävien peruskoulutusvaatimus tulisi olla yksiselitteisesti Sairaalfyysikon koulutus.

3 pykälän 2 momentti ja LIITE 1:

Kommentti 4: Terveydenhuollon radiologian, sädehoidon ja isotooppilääketieteen aloilla toimivalta STA:lta vaadittava työkokemus tulisi olla kolme vuotta sairaalaympäristössä, josta vähintään kaksi vuotta työkokemusta säteilyn käytöstä ja säteilysuojelutehtävistä, *vertaa sairaalfyysikon koulutuksessa vaadittava työkokemus.*

4 pykälän 2 momentti ja LIITE 3:

Kommentti 5: Jos sädehoidossa STV:nä ei voi toimia enää Syöpätautien ja sädehoidon erikoislääkäri, miksi edelleen isotooppilääketieteessä voi toimia STV:nä Kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen erikoislääkäri? Vai onko Syöpätautien ja sädehoidon erikoislääkäreiltä poistettu ”vahingossa” oikeus toimia Sädehoidossa

STV:nä, jos heillä on vaadittava STV:n koulutus ja kuulustelu suoritettuna. Vai tulisiko myös Kliinisen fysiologian ja isotooppiäketieteen erikoislääkäreiltä poistaa oikeus toimia STV:nä, koska käytännössä Suomen isotooppiyksiköissä STV:nä toimii ainoastaan sairaalafysikoita, kuten esityksen seliteosassakin todetaan. Tasapuolisinta ja selkeintä olisi poistaa kummaltakin erikoislääkärikoulutetuilta oikeus toimia STV:nä, koska käytännössä kaikissa näissä yksiköissä STV:n toimii tälläkin hetkellä sairaalafysikko.

Kommentti 6: Liitteessä 3 Radiologian ja Isotooppiäketieteen Säteilyturvallisuusvastaavan pohjakoulutukseksi tulisi selkeyden vuoksi lisätä myös Sairaalafysikko, vaikka se määrittäytykin STV:n Säteilyn yleiskäytön terveydenhuollossa osaamisalan kautta.

4 pykälän 2 momentti ja LIITE 3:

Kommentti 7: Liitteessä 3 mainitaan muutamassa kohdassa pätevyysvaatimuksena ”fysikko”. Suomessa ei ole olemassa mitään fyysikon tutkintoa. Jos tässä halutaan pitäytyä, tämä pitäisi määrittellä esimerkiksi muodossa ”ylempi luonnontieteen tai tekniikan korkeakoulututkinto soveltuvalta alalta, kuten fysiikka tai teknillinen fysiikka”.

Lisäksi jos tämä jää asetukseen, tämä voi johtaa jatkossa tilanteisiin, jossa terveydenhuollon röntgentoiminnassa, hammasröntgentoiminnassa, perusterveydenhuollon tavanomaisissa natiiviröntgentutkimuksissa ja eläinröntgentoiminnassa työskentelee STV:n ”keikkafysikoita”, joilla on hyvin vähäinen, vain 4 kk kliininen työkokemus. Sairaalafysikot ry:n kokemuksen mukaan, näin lyhyellä työkokemuksella varusteluilla yliopistosta vastavalmistuneilla ”fysikoilla” ei ole riittävää osaamista toimia kyseisillä aloilla STV:n tehtävissä. Lisäksi Suomessa on lukuisia sairaalafysikoita, joiden peruskoulutus ei ole fysiikan koulutusosalta, vaan esimerkiksi ”diplomi-insinöörin tutkinto, jossa pääaineena on sähkötekniikka ja elektroniikka”. He olisivat tällöin eriarvoisessa asemassa. STV:n tehtävien kannalta oleellisin pätevyyskoulutus saadaan osana sairaalafysikkokoulutusta.

Selkeintä olisi määrittellä pätevyysvaatimukseksi sairaalafysikko ja poistaa sana fysikko kokonaan asetuksesta, kuten aiemminkin on ollut, jolloin vältyttäisiin tulkintavirheiltä ja mahdollisesti jopa ”käytännössä epäpäteviltä” STV:ltä.

4 pykälän 2 momentti ja LIITE 3, OPINTOJEN LAAJUUS

Kommentti 8: Nykyisellään vastaavan johtajan koulutukseen vaaditaan 25 tuntia koulutusta pätevyysalaa kohden. Tässä esityksessä STV:ltä vaaditaan enää 16 tuntia koulutusta. Kuitenkin työ muuttuu koko ajan haastavammaksi, ala teknistyy ja osaamisvaatimukset lisääntyvät. Koulutusvaatimukset pitäisi pitää vähintään nykyisellään.

4 pykälän 2 momentti ja LIITE 3, STV:n työkokemus

Kommentti 9: Nykyisellään 4 kk työkokemus säteilysuojelutehtävistä on lyhyt ajatellen STV:n työn vaativuutta ja vastuullisuutta. Tähän viitaten lainaus tulevasta säteilylaista:

”Säteilyturvallisuusvastaavan tehtävänä on huolehtia toiminnanharjoittajan apuna säteilysuojelun toteuttamisesta. Toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, että säteilyturvallisuusvastaavalla on riittävä toimivalta, tosiasiallinen mahdollisuus ja muut edellytykset hoitaa hänelle osoitetut tehtävät.”

STV:lta vaadittava työkokemus tulisi olla vastaavan pituinen kuin STA:lta vaadittava työkokemus ja asetuksessa pitäisi selvästi määritellä, että työkokemus tulee sisältää ”työkokemusta säteilyn käytöstä ja säteilysuojelutehtävistä terveydenhuollossa ja eläinlääketieteessä”. Nythän työkokemus on liitetty ainoastaan osaamisaloihin eli esimerkiksi ”yleistä työkokemusta Isotooppiäketieteessä”. Lisäksi asetuksessa tulee mainita, voiko työkokemus sisältyä pohjakoulutukseen, kuten nykykäytäntö sairaalafysikoiden osalta on ja näin tulisi jatkossakin sairaalafysikoiden osalta olla eli sairaalafysikot ovat valmistuessaan päteviä STV:n tehtäviin Säteilyn yleiskäytössä terveydenhuollossa ja eläinlääketieteessä.

5 pykälän 1 momentti

Kommentti 10: STA:n ja STV:n pätevyys tulisi todeta erillisellä kuulustelulla, josta olisi mainita asetuksessa.

6 pykälän 2 momentti

Kommentti 11: 2 momentissa Euroopan komission suosituksista puuttuu tarkempi viite.

7 pykälän 1 momentti

Kommentti 12: Lauseen ”Säteilyturvallisuusasiantuntijan, lääketieteellisen fysiikan asiantuntijan ja säteilyturvavastaavan on oltava sopiva tehtävänsä” sisältöä voisi vielä tarkentaa termin ”sopiva tehtävänsä” osalta.

9 pykälän 2 momentti ja liite 5

Kommentti 13: Täydennyskoulutusvaatimukset olisi selkeämpää esittää taulukossa kuten nykyisessä ST 1.7 ohjeessa.

Kommentti 14: 2 momentin 1. virkkeestä puuttuu 2. virkkeessä oleva määrite ”liitteessä 5 säädetyn lisäksi”.

10 pykälän 1 momentti

Kommentti 15: Pykälä on vanhentunut jo nykyisellään. Jos esimerkiksi isotooppiyksikön laitteella tehdään diagnostisia TT-tutkimuksia, mikä on tutkimuksesta vastuussa olevan lääkärin pätevyysvaatimus?

12 pykälän 1 momentti

Kommentti 16: Sisäisiä klinisiä auditointeja tulisi tehdä useammin, vähintään 3 vuoden välein.

Kommentti 17: Sisäistä auditointia ei ole tarkemmin määritelty, ellei tätä sitten kirjoiteta 2§:ään. Sisäisen auditoinnin toteuttaminen voi käytännössä olla vaikeaa niiden toiminnanharjoittajien osalta, joiden toiminta on pienimuotoista. Pykälässä myös mainitaan sisäisten auditointien täydentävän toiminnan itsearviointia, vaikka itsearviointiin ei ole missään pykälässä velvoitettu.

Kommentti 18: Perusteluissa esitetään, että sisäisissä auditoinneissa pitää käyttää yksikön ulkopuolista henkilöä. Vaatimus voi useissa tapauksissa johtaa siihen, että auditoinnissa joudutaan käyttämään henkilöä, jolla ei ole riittävästi asiantuntemusta yksikön toiminnan arvioimiseen. EU RP 159:ssä, mihin viitataan, todetaan kuitenkin, että pienissä yksiköissä voidaan arviointimenettelyä käyttää yksinomaan itsearviointiakin. Tämä tulisi lisätä asetukseen.

13 pykälän 1 momentti

Kommentti 19: Ulkoisia klinisiä auditointeja tulisi järjestää vähintään viiden vuoden välein toiminnassa, jossa ionisoivasta säteilystä annetun valtioneuvoston asetuksen 16 §:ssä tarkoitettu lääketieteellisen altistuksen luokka on 1.

Kommentti 20: Käytännössä kaikki lääketieteellinen kuvantaminen kuuluu luokkaan 2. Karrikoiden, kahdeksan vuoden auditointiväli tekee mahdolliseksi toimia kahdeksan ensimmäistä vuotta epämääräisiä käytäntöjä noudattaen. Pykälään tulisi harkita lisäystä, jonka mukaan uutta toimintaa aloitettaessa ensimmäinen auditointi tulisi kuitenkin tehdä vähintään vuoden ja enintään kahden vuoden kuluttua toiminnan aloituksesta.

LIITTEET

Kommentti 21: Asetustekstiin suhtaudutaan velvoittavana kuten lakiin. Lähtökohtaisesti voisi ajatella, että asetuksen liite on velvoittavuudeltaan samanarvoinen kuin asetus tai laki. Jos asetuksen liitteessä esitetään osaamis- ja kelpoisuusvaatimuksia tasolla ”valmius elinikäiseen oppimiseen”, ”kykenee vaatimaan kansainväliseen viestintään”, ”johtaa ja kehittää monimutkaisia, ennakoimattomia ja uusia strategisia lähestymistapoja”, niin tulevaisuudessa ajaudutaan hankaliin, ellei mahdottomiin, asetustulkintoihin. Voiko tämän kaltaisia vaatimuksia todella olla asetuksessa?

Kommentti 22: Itse asetustekstissä ja Liitteen 1 otsikossa mainitaan osaamisvaatimuksista, taulukossa kuitenkin puhutaan osaamistavoitteista.

LIITE 1: 2 Mittaustekniikka ja laskennalliset menetelmät

Kommentti 23: Kohdan voisi kirjoittaa: Osaa määritellä toimintaan sopivat säteilymittarit ja niiden ominaisuudet

LIITTEET YLEENSÄ

Kommentti 24: Asetuksen liitteissä on yksityiskohtaisesti käsitelty useita asioita, jotka soveltuisivat asiasisältönsä ja mahdollisten tulevien muutosten puolesta paremmin STUK:n myöhemmin julkaisemiin määräyksiin. Mahdollisten tulevien muutosten toteuttaminen STUK:n määräystasolla olisi huomattavasti helpompaa kuin muutoksien toteuttaminen asetustasolla. Vaarana myös on, että asetuksen painoarvo vähenee, mikäli siinä on paljon muuttuvia tai myöhemmin tarkentuvia asioita.

Esimerkiksi Kuntaliiton Radiologiset tutkimus- ja toimenpideluokitukset ovat melko yksityiskohtaista tietoa asetukseen. Tilanteessa, jossa koodit muuttuvat tai niitä tulee uusia, asetus vanhenee.

Tuleviin määräyksiin ehdotetaan siirrettäväksi ainakin seuraavat kohdat:

LIITE 1. Säteilyturvallisuusasiantuntijan osaamisalakohtaiset säteilysuojelukoulutuksen osaamisvaatimukset, työkokemus ja kelpoisuus

LIITE 3. Säteilyturvallisuusvastaavan osaamisalakohtaiset säteilysuojelukoulutuksen osaamisvaatimukset, työkokemus ja kelpoisuus

LIITE 4. Säteilyn lääketieteelliseen käyttöön osallistuvan terveydenhuollon ammattihenkilön soveltuva kelpoisuus ja säteilysuojeluosaaminen

LIITE 5. Säteilytoimintaan osallistuvan työntekijän täydennyskoulutus

LIITE 6. Rajatun oikeuden lähettää röntgentutkimukseen piirissä olevat natiiviröntgentutkimukset ja tautitilat